

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobijo se v tiskarni in pri g. Novaku na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vretice, če se natane enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Manifest desnice.

Kdaj se zopet snide državni zbor, se zdaj ne ve. Gaučevo ministerstvo bode si pomagalo s § 14 osnovne postave. In kdo je tega kriv? Levica državnega zbora, to so liberalni in nacionalni Nemci, socialni demokratje in tudi krščanski socialisti. Ako krivdo zvrčajo na Slovane in katoliške Nemce, tedaj nesramno lažejo. Slovanski in katoliški nemški poslanci pa so izdali naslednji manifest ali izjavo na svoje volilce:

»Na temelju načel združenih klubnih zavez, ki tvorijo zbornično večino, namreč kluba čeških poslancev, skupine čeških veleposestnikov, centra, poljskega kola, Rumuncev, krščansko slov. zveze in kluba kat. ljudske stranke smatrajo si zastopniki parlamentarne komisije desnice za svojo dolžnost, z nastopnim izjavljati svoja načela in svoje prepričanje:

Ker je vsled žalostnih parlamentarnih dogodkov, o naslednjih, katerih je težko sklepati že sedaj, ustavno delovanje osrednje zbornice v Avstriji za nedoločen čas prekinjeno, izjavljamo, da bo temelj za prihodnje politično delovanje imenovanim skupinam v večini vedno njihov adresni načrt. Po njem se bodo tudi v bodoče solidarno potezali za priznanje zgodovinsko-političnih pravic in avtonomije kraljestev in dežel, pravično izvršitev enakopravnosti vseh narodov avstrijske države, za gojitev prave vernosti in npravnosti in plodovito delo za gospodarsko in socialno zboljšanje vseh stanov prebivalstva, trdno prepričani, da se bodeta s tem blagor in moč cele države le povspeshevala in zavest skupnosti posameznih narodov utrjevala.

Že to dejstvo, da mnogobrojni zastopniki nemških alpskih dežel pripadajo večini, dokazuje, da je popolnoma neosnovano večkrat povdarjano očitjanje, kakor bi večina hotela kratiti pravice nemškega naroda; na drugi strani pa je tudi jasno, da so stranke v večini opravičene zahtevati od nasprotnih poslancev, da tudi oni pravično presoajo narodne pravice drugih narodnostij.

Samo z ozirom na skupno državo so hotele stranke v večini razmerje z Ogersko urediti ustavnim potom, da bi na ta način preprečile nevarnost državne krize.

Žalibog, da se to vkljub iskreni gorečnosti v izpolnjevanju dolžnosti in požrtvovalni vztrajnosti ni doseglo. Tudi po odstopu Badenijske vlade in med razpravami, ki jih je pričel minister baron Gauč, izkazana in do skrajne meje segajoča prijenljivost v jezikovnih in formalnih vprašanjih ni mogla ustanoviti urejenih parlamentarnih razmer.

To dejstvo se zdi večini zelo obžalovanja vredno in vzlasti se obžaluje, da se je sedaj oškodoval parlamentarizem v Avstriji, da se je povzročila negotovost gledé na razmerje z drugo državno polovico in da se

je tudi preprečilo, vsaj v gospodarskem in socialnem oziru, ustreči opravičenim in nujnim željam ljudstva.

Vsled vseh teh dejstev mora večina odklanjati odgovornost za te žalostne razmere. Ostaja ji pa prepričanje, da je hotela najboljšo, in nadeja se, da se končno vendar ugodno rešijo težke naloge, ki so sedaj v državi na dnevnem redu.

Vitez Jaworski, grof Dzieduszycki, grof Pininski, Kozłowski, Rutowski, Abrahamovič, Jędrzejewski, Barvinski, dr. Šusteršič, dr. Ferjančič, dr. Gregorec, dr. Luginja, Biankini, Bulat, vit. Vuković, dr. Engel, dr. Kaizl, dr. Herold, dr. Pacak, dr. Brzorad, dr. Žaček, dr. Kramar, dr. pl. Fuchs, dr. Ebenhoch, Karlon, Lupul, Popoviciu, grof Palfy, grof Zedwitz.

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Dalje.)

Drugo društvo je »Südmarka«, osnovano leta 1889. Posebni namen mu je, v gospodarskem oziru poprusiti Štajarsko, Kranjsko in Koroško. »Kaj pa je s Primorskim in Trstom«, utegne čitatelj prašati, »saj ju Prusi tudi hočejo imeti?« Stvar je taka. Ali je po sklenitvi zveze med Avstrijo in Nemčijo Bismark jel uvideti, da se Primorsko s Trstom ponemčiti ne da, ker tukaj ni skoro nič Nemcev, in je vsled tega to zemljo »začasno« prepustil Lahom, ali pa je Lahe same jelo skrbeti, ko so videli, da njim Nemci to zemljo hočejo pred nosom vzeti; naj je, kakor hoče, ali gotovo je, da so leta 1883. tudi Lahij sklenili z Avstrijo zvezo pod istim pogojem, kakor Nemci, namreč s tem, da vodijo več ali manj na Primorskem in v Trstu notranje stvari oni. Bismark, oziroma Nemčija pa te zemlje nikakor ne misli Lahom pustiti, kajti Nemčija se »mora« raztezati do Trsta, ker bi to-le mesto ji naj bilo za Jadransko morje tistega pomena, kakoršnega je za Severno Hamburg. To imajo Nemci v svojem političnem katehizmu. Kako pa Lahe pridobiti, da Nemčiji Primorsko s Trstom prepuste? Z mečem bi seveda šlo, ali boljše je, če ga ni treba, vzlasti, če ima Francoze za hrbtom. Premeteni Bismark pozna slabosti človeške dobro, in tudi srčne želje Lahov; on dobro ve, da bi oholi Lahij kaj radi imeli kolonije, to so zemljišča v drugem svetu, vzlasti v Afriki, kjer jih je dandanes še jedino mogoče pridobiti. Čitatelji se še gotovo spominjajo napornega boja Lahov z Abesinci v Afriki, katere bi si bili radi podvrgli. In res, ko je bila naša zveza z Lahij sklenjena, od tega trenutka je jel Bismark na vse kriplje po Afriki loviti zemljišča; sreča mu je bila mila, in kmalu je nagraabil toliko, da mu je bilo upati, da bodo za ta svet takrat, ko se bodo Nemčiji

jele uresničevati njene želje, Lahi tej radi prepustili Primorsko s Trstom; tej zahtevi se upirati, bodo si pa Lahi, ki se pre bajonetov hudo bojijo, dobro premislili. Zato se torej »Südmarka«, ki se je osnovala po sklenitvi naše zveze z Italijo, za Primorsko s Trstom ne briga.

Poučimo se o namenu tega društva natančneje in oglejmo si njegovo delovanje. V to svrhu se lahko poslužujemo letnega poročila, ki ga je to društvo samo objavilo v »Pagespošti« dne 16. avgusta povodom letošnjega zborovanja v Kočevju na Kranjskem. Načelnik glavnega vodstva, znani prusak in poslanec dr. Hofmann-Wellenhoft, je rekel med drugim: »Slovanom bomo pokazali, da se močno motijo, kadar v svoji blaznosti trdijo, da sta zemlja na južni strani Drave in tudi Spod. Štajar (to je torej slovenska Koroška, Kranjska in slovenska Štajarska) njihova. Število tistih, katerim se oči odpirajo, je od leta do leta večje. Mi ne delujemo za stranko, ki živi od danes do jutri, ampak za ves ljubljenski nemški narod.« Jasno dovolj; »Südmarka« torej dela na to, da postane Spodnji Štajar, slovenska Koroška in Kranjska del združene Velike Nemčije.

Priznati moramo, da »Südmarka« v to svrhu vrlo deluje. Poročilo pravi, da je tudi preteklo leto zvesto prežala na slovenske kmetije ter je Nemcem spravljala v roke, da je pridno skrbela, da so v slovenskih krajih se naseljevali nemški obrtniki, prusaški zdravniki, odvetniki, koncipijenti, inženjerji, geometri i. dr., da je v slovenske kraje marljivo pošiljala nemške delavce, pomagače in učence, in da je v to svrhu vodstvo izdajalo tedenske zaznamke oglašil in priporočil. Izposodila je »Südmarka« posestnikom 1560 gld., obrtnikom in trgovcem 3070 gld., in sicer na priporočilo krajne podružnice, to se pravi, dobil je denar le tak, ki je že čvrst nemčur, ali tak, ki se je z njim dal v prusko mrežo vloviti. Podpisale so se nemške posojilnice, nemška društva, kakor »Deutsches Vereinshaus« na Ptuj z 200 gld., godbeno društvo ravno tam s 50 gld. in pruske knjižnice za ljudstvo; tudi na šole se je razlival blagoslov »Südmärke«; tako se je dalo neki občini na Spodnjem Štajarskem za stavbo šole 500, drugi 300 gld., gotovo pa le na posodo in še to proti temu, da se bode na dotičnih šolah pruševalo; tudi je nekoliko »prijadnih« učiteljev in »vrljih« učiteljsčnikov odobilo podpore, ravno tako dijaška kuhinja za Nemce v Mariboru; otroškima vrtcema v Velenju in Šoštanju, ki ju »Šulverein« ne more več vzdrževati, poslalo se je po 300 in 100 gld.; deci po otroških vrtcih in šolah so se kupili božični darovi in darovale knjige; končno so se še po šegi starih Nemcev o Janževem prirejali kresovi, okrog katerih se je govorilo, pevalo in pivalo na zdravje Nemčije. — Izpisali smo iz poročila v prvi vrsti le troške, ki jih je društvo imelo na Spodnjem Štajarskem.

Od kod pa denar? Gotovo ga je nekaj prislo iz Nemčije, česar pa poročilo ne pove. Nekaj sta dala deželna zborna na Štajarskem in Koroškem, toda ne menda iz žepov prusaških poslancev, ampak od davka, ki ga plačuje ljudstvo, torej tudi mi. Mi sami torej moramo Nemcem plačevati za to, da nas pehajo iz naših starih domov, da nam iz rok trgajo zemljo, katero naj obdelujemo ne več kot gospodarji, ampak kot sužnji. Naši gg. poslanci so se seveda temu početju, za katero ne najdemo primerne besede, upirali, ali Nemci, ki so v večini, so se njim in nam le posmehovali. Čakajte, dan osvete pride! Največji dar pritekel je letos »Südmarki« pač od mariborske šparkase, ki ji je dala 25 tisoč gld., da postavi v Mariboru hišo za nemške dijakke. V Celju imajo Nemci že tak »Studentenheim«, v katerega lovijo slovenske sinove, da se ti le vzgajajo v pruskem duhu. Slovenci, kaj nosite svoj denar v mariborsko šparkaso? Ali nimamo slovenskih posojilnic ali v

Celju celo hranilnico? Ne uničujte se sami! Nadalje se je denarja pridobilo po nabiralnikih, ki jih ima društvo po gostilnicah in zasebnih hišah, in končno je društvu lep dobiček dala prodaja lastnih užigalic, pisemskega papirja in drugega drobiža. Vsi dohodki leta 1896. so brez daru mariborske hranilnice znašali 30,225 gld., troški pa 29,581 gld. 35 kr. Podružnice je bilo 109, udov 11,000.

Poročilo dalje pravi, da sta društvu se poslala brzojavna pozdrava iz Berolina in Hamburga; pozdravov avstrijskih prusaških društev in posameznih prusakov niti ne omenjamo; pozdravljanje se je sklenilo s prusko pesmijo »Wacht am Rhein«, in koncem zborovanja se je za vrlo zavedno delovanje v imenu Nemčije zahvalil neki dr. Samassa iz Heidelberga v »nemškem rajhu«.

Dragi Slovenci! Če si hočemo življenje ohraniti, moramo se povsod tam braniti, kjer nas napadajo. Kakor je bilo treba, da smo si zoper »Šulverein« ustvarili šolsko družbo sv. Cirila in Metoda, ravno tako je treba, da si osnujemo društvo zoper »Südmarko«. Ne odlagajmo! V koliko škodo nam je že bila naša lahkomiselnost! Kako skrben je Nemec vkljub svoji moči! Če mi, ki nas je mnogo manj, in ki nas vlada zatira, ne bomo skrbnejši od njega, mora nas biti konec. Res je, da novo društvo zopet stane denar, ki ga je pri nas itak tako malokdaj videti, ali nič ne pomaga; vidimo, da živimo v nenavadno hudi dobi, ki tirja od nas največjih žrtev, ki jih človek sploh more prinašati. Sicer pa žrtvujemo, kar žrtvujemo, zase. Če se ohranimo, prišli bodo boljši časi, in opomogli si bomo zopet; če pa ne storimo, kolikor moremo, čaka nas robstvo. Torej nemudoma na delo!

O manjših društvih ne moremo več obsirno pisati, ker nam tega prostor ne dovoljuje. Zato le te besede v opomin: Imejmo oči odprte, da spoznamo, kar je nam prijazno in koristno in kar sovražno in škodljivo! Sovražnega ne podpirajmo ter trudimo se, da ga zatremo! Posameznega sovražnika loti se čvrsto vsak sam, kjer pa nas napada združen, združimo se tudi mi. Previdno, pogumno in vztrajno!

Cerkvene zadeve.

Premišljevanja za vsaki dan v slov. jeziku.

Že večkrat se je med duhovniki naše škofije izrekla želja, naj bi vsakoletne duhovne vaje za nje bile v slovenskem jeziku. Pred 14. dnevi in ta terek pa se je nekdo v slov. liberalnem dnevniku tako spozabil, da cerkvi očita, da ona na slov. Štajarskem med drugim germanizacijo pospešuje tudi s tem, da se eksercicije za duhovnike vsako leto obhajajo v nemškem jeziku.

Razun lani o II. lavantinski sinodi so te duhovne vaje bile res v nemškem jeziku. Višja oblast bi gotovo rada priskrbela vaje v slovenskem jeziku, saj se pri eksercicijah ne gre za jezik, ampak da eksercitantii vodijo duhovnih vaj razumejo in si nauke v srce vtisnejo — ali to ni mogoče, ker čč. oo. jezuiti ali redemptoristi nimajo moč, ki bi bili popolnoma zmožni slovenščine ter sploh zato sposobni.

Ali duhovnik, da ostane »goreče in sveteče svetilo« (Jan. 5, 35.), naj se ne udeleži vsaj vsako tretje leto (Gesta et stat. syn. lav. 1896, str. 357.) duhovnih vaj, ampak naj vsak dan četrť ali pol ure premišluje. Vemo, da vsak naš duhovnik ima kako nemško premišljevalno knjigo, toda kdor je res zavzet za slovenske duhovne vaje, on si bode tudi omislil slovensko premišljevalno knjigo, katere I. zvezek je nedavno izšel